

72 Film

Sayı 19

DÜNYANIN EN İYİ FİLİMLERİ

MURTTAŞ KANE / CITIZEN KANE / Orson Welles

YUNUN KURALI / LA REGLE DU JEU / Jean Renoir

POTEMKİN ZIRHLISI / BRONENOSETZ POTIOMKIN / Sergey Mihayloviç Ayzenştayn

BEKİZ BUÇUK / OTTO E MEZZO / Federico Fellini

SERÜVEN / L'AVVENTURA / Michelangelo Antonioni

PERSONA / Ingmar Bergman

JEANNE D'ARC'IN TUTKUSU / LA PASSION DE JEANNE D'ARC / Carl Theodor Dreyer

GENERAL / THE GENERAL / Buster Keaton

MUHEŞEM AMBERSONLAR / THE MAGNIFICENT AMBERSONS / Orson Welles

**KAĞMURDAN SONRAKİ BULANIK AYIN MASALLARI /
UGETSU MONOGATARI / Kenji Mizoguchi**

YABAN ÇİLEKLERİ / SMULSTRONSTALLET / Ingmar Bergman

DÜNYANIN EN İYİ FİLİMLERİ

İlk olarak 1952 yılında Belçika'da açılan «Belçika Sinema ve Güzel Sanatlar Dünya Festivali» sırasında dünyanın dört köşesinden 100'den fazla sinema adamına, bütün zamanların en iyi 10 filminin hangileri olduğu soruldu. Soruşturmaya katılanların çoğu yönetmen olup bunlar arasında Autant-Lara, Bresson, Bunuel, Cavalcanti, Dmytryk, Dreyer, De Sica, Kazan, Lean, Reed Visconti, Welles gibi ünlü isimler yer almaktaydı. Soruşturmanın sonucuna göre seçilen en iyi on film şunlar oldu: 1—Potemkin Zirhlisi/Ayzenştayn, 2—Altına Hücum/Chaplin, 3—Bisiklet Hırsızları/De Sica, 4—Şehir Işıkları/Chaplin, 5—Harp Esirleri/Renoir, 6—Milyon/Clair, 7—Tutku/Stroheim, 8—Hallelujah/K. Vidor, 9—(Aynı oyu alan dört film) Üç Kuruşluk Opera/Pabst, Hoşgörüsüzlük/Griffith, Aran'lı Adam/Flaherty, Kısa Tesadüfler/Lean.

Bu soruşturmadan hemen sonra ünlü İngiliz sinema sanatı dergisi «Sight and Sound» sinema yazarları arasında aynı soruşturmayı yaptı. Soruşturmaya dünyanın çeşitli ülkelerinden katılan eleştirmeciler arasında Lindsay Anderson, Guido Aristarco, Rudolf Arnheim, Alexandre Astruc, André Bazin, Lo Duca, Lotte Eisner, Richard Griffith, Penelope Huston gibi uluslararası üne sahip otoriteler bulunmaktaydı. Bu seçimin sonuçları ise şöyle idi: 1—Bisiklet Hırsızları/De Sica, 2—Şehir Işıkları/Chaplin, 3—Altına Hücum/Chaplin, 4—Potemkin Zirhlisi/Ayzenştayn, 5—Louisiana Öyküsü/Flaherty, 6—Hoşgörüsüzlük/Griffith, 7—Tutku/Stroheim, 8—Gün Doğuyor—Son Ümit/Carné, 9—Jeanne d'Arc'ın Tutkusu/Dreyer, 10—Kısa Tesadüfler/Lean, 11—Milyon/Clair, 12—Oyunun Kuralı—Karısı ve Ağığı/Renoir.

Bu soruşturmalar, dünya sinemesaverleri arasında büyük bir ilgiyle karşılandı. Özellikle «Sight and Sound»'ün düzenlediği Londra seçimleri, önemli bir değerlendirme olarak sinema tarihlerine geçti. «Sight and Sound» aynı soruşturmayı bu nedenle 1962 ve 1972 yıllarında da tekrarladı. 1962 ve 1972 yıllarının seçimlerinde en çok oyu Orson Welles'in dev yapıtı «Yurttaş Kane» aldı. 1962 soruşturmasının sonuçları şöyle idi:

1—Yurttaş Kane/Welles, 2—Serüven/Antonioni, 3—Oyunun Kuralı/Renoir, 4—5 (Aynı oy-la) Tutku/Stroheim, Yağmurdan Sonraki Bulanık Ayın Masalları/Mizoguchi, 6—7—8— (Aynı oyla) Potemkin Zirhlisi/Ayzenştayn, Bisiklet Hırsızları/De Sica, Korkunç İvan/Ayzenştayn, 9—Yer Sarsılıyor/Visconti, 10—L'Atalante/Vigo.

1972 sonuçları ise şöyle ortaya çıktı:

1—Yurttaş Kane/Welles, 2—Oyunun Kuralı/Renoir, 3—Potemkin Zırlısı/Ayzenştayn, 4—Sekiz Buçuk/Fellini, 5—6—(Aynı oyla) Serüven/Antonioni, Persona/Bergman, 7—Jeanne d'Arc'ın Tutkusu/Dreyer, 8—9(Aynı oyla) General/Keaton, Muhteşem Ambersonlar/Welles, 10—11—(Aynı oyla) Yağmurdan Sonraki Bulanık Ayın Masalları/Mizoguchi, Yaban Çilekleri/Bergman.

Sinematek şubat ayında «Sight and Sound»ın 1972 seçiminde ilk üç sırayı tutan üç büyük filmi üyelerine gösterdi: **Yurttaş Kane**, **Oyunun Kuralı** ve **Potemkin Zırlısı**. Mart ayında ise dünyanın en iyi dördüncü ve beşinci filimleri sunulacak: Fellini'nin ünlü başeseri «**Sekiz Buçuk**» ve Antonioni'nin filmi «**Serüven**». Ayrıca gene bu ayın programında 1962 seçiminde ilk 10 arasında yer alan, 1972'de ise bir oy farkla 11. sırada kalan Ayzenştayn'ın dev filmi «**Korkunç İvan**» var.

Sinematek'in mart gösterilerinde yer alan 38 filmin arasında klasik ve modern birçok önemli sinema eseri bulunuyor. Toplu gösteriler biçiminde sunulan bu programlar şöyle düzenlendi :

1 — Dünyanın En İyi 4. ve 5. Filmi : Sekiz Buçuk/Fellini, Serüven/Antonioni.

2 — Klasik Alman Sineması : Dışavurumcu ve gerçekçi Alman sinemasını karşımıza çıkaracak beş ünlü yönetmenin ilginç filmleri bu programda sunulacak: **Golem/Wegener, Servis Merdiveni/Leni, Hayalet/Murnau, Hayat Böyledir İşte/Junghans, Batı Cephesi 1918/Pabst.**

3 — Ünlü Görüntü Yönetmenleri : Büyük sinema eserlerinin yaratılışında yönetmenin yarısına görüntü yönetmenlerinin de büyük payı vardır. Örneğin bir Lassally'nin, bir di Venanzo'nun, bir Howe'un, bir Figueroa'nın, bir Tissé'nin imzasını taşıyan film nefis görüntülere sahip demektir. Sinematek'in bu dizisinde A. Moskvin, E. Tissé, G. di Venanzo, Charles Lang Jr., H. Decae, W. Lassally, J. Wong Howe, J. Cardiff, R. Metty, F. Arno Wagner, G. Figueroa, N. Roeg gibi uluslararası üne sahip görüntü yönetmenlerinin şu filimleri gösterilecek: **Korkunç İvan, Tatlı Hayat Kurbanları, Sabrina, Viva Maria, Noelden Başka Hergün ve Lambeth Çocukları** (belge filimleri), **Haydut, Anne Frank'ın Hatıra Defteri, Spartaküs, Batı Cephesi 1918, Iguana Geceleri, Fahrenheit 451.**

4—Jerry Lewis Toplu Gösterisi : İlk bakışta sulu güldürüler gibi görünen Lewis'in filmleri gerçekte birçok sinema yazarının değindiği gibi Amerikan toplumunun hiciv öğelerini içinde taşır. Komedyen olarak milyonları güldüren Lewis, aynı zamanda değerli bir sinema yönetmenidir. Bu toplu gösteride Jerry Lewis'in oynadığı ve yönettiği 11 film sunulacak.

Bu ay gösterilecek filimler arasında ayrıca ikisi ülkemizde hiç gösterilmemiş 5 modern klasik (**Kötü Bir Entrika/Germi, Dâvâ/Yakimov, Intikam/Bardem, Michael Kohlhaas/Schlöndorff, Açlık/Carlson**); **Resnais, Varda, Rouquier, Rossif, Ray** gibi ünlü yönetmenlerin belge filimleri ve iki ilk gösteri (**Cesur Paraşütçüler—The Gypsy Moths/J. Frankheimer, Tatlı Serseri—Tendre Voyou/Jean Becker**) yer alıyor.

Sinematek'in Mart ayı programında bir de sergi yer alıyor. **Ömer Pekmez'in**, Ayzenştayn filimlerinin karelerinden büyüüttüğü fotoğraflardan meydana gelen bu sergi «**Büyültme I**» adını taşıyor ve Mart ayının ilk yarısında Sinematek salonunda açık tutulacak.

JERRY LEWIS TOPLU GÖSTERİSİ

Bu toplu gösteriyle, önceleri «çılğınca güldürme» pahasına her türlü abartmayı kabul eden, sonradan kendi yönettiği filmlerle bu abartmaya eleştirel bir anlam katmayı deneyen bir ünlü güldürü sanatçısını, Jerry Lewis'i her yönüyle tanımış olacağız. İlk döneminin Dean Martin'li filimlerinden «Cançığer Kardeşler Paraşütçü» ve «Golf Şampiyonu»nda, «güldürme» sanatının ilkel ve yüzeysel motifleriyle karşılaşılacak. «Yaman Hafiye» de, toplumun katı kurallarına uymaya çalışan saf bir adama gülünecek. Tashlin'in yönettiği «Üç Bebekli Gelin» le, kendi yönettiği ilk filimler olan «Garsonun Marifetleri» ve «Kızların Sevgilisi» çılgın komedi düzeyini sürdüren yapıtlar olacaklar. Klasik «Dr. Jekyll and Mr. Hyde» temasından yararlanan «Aşk Hocası» nda iki kişiliği birden canlandıran yepyeni bir Lewis'le tanışılacak. Tashlin'in yönettiği «Gönüllü Doktor» daki «burslesque», Lewis'in kendi yapıtları olan «Artist Bozuntusu», «Bir Koltukta Üç Kişi» ve «Geveze Hafiye» de Amerikan toplumu ile inceden inceye alay eden hicivci bir güç kazanmış olarak yeniden çıkacak karşımıza. Lewis'in filimleri gerek konu ve mizah, gerekse tipleme ve oyunculuk bakımından on tutanlarla, bir cümlede yok ediverenlerin yeniden üzerinde durmaları gereken yapıtlardır.

CANCIĞER KARDEŞLER PARAŞÜTÇÜ

JUMPING JACKS. Yönetmen/Norman Taurog. Senaryo/Brian Marlow'un öyküsünden Robert Lees, Fred Rinaldo ve Herbert Baker. Görüntü yönetmeni/Daniel L. Fapp. Müzik/Joseph J. Lilley. Kurgu/Stamley Johnson ve Warren Low. Dekorlar/Hal Pereira, Henry Burnstead, Sam Comer ve Emile Kuri. Kostümler/Edith Head. Oynayanlar/Jerry Lewis (Hap Smith), Dean Martin (Chick Allen), Mona Freeman (Betty Carter), Don de Fore (Kelsey), Robert Strauss (Çavuş Mc Cluskey), Richard Erdman (Dogface Do-

lan), Ray Teal (Gn. Timmons), Marcy Mc Guire (Julia Loring). Yapım/Paramount. Yapımcı/Hal B. Wallis. Yapım yeri ve yılı/ABD 1952. Uzunluğu/96 dakika. Türkçe altyazılı.

GOLF ŞAMPİYONU

THE CADDY. Yönetmen/Norman Taurog 1953. Senaryo/Danny Arnold'un öyküsünden Edmund Hartman ve Danny Arnold. Görüntü yönetmeni/Daniel L. Fapp. Müzik/Joseph J. Lilley. Kurgu/Warren Low. Dekorlar/Hal Pereira, Franz Bachelin, Sam Comer, Ray Moyer. Kostümler/Edith Head. Yönetmen yardımcısı/Michael Moore. Oynayanlar/Jerry Lewis (Harvey Miller), Dean Martin (Joe Anthony), Donna Reed (Kathy Taylor), Barbara Bates (Lisa Anthony), Joseph Calleia (Baba Anthony), Fred Clark (M. Baxter), Clinton Sundberg (Charles), Howard Smith (Golf Memuru), Marshall Thompson (Bruce Reeber), Marjorie Gatenon (Mrs. Taylor). Yapım/Paramount. Yapımcı/Paul Jones. Yapım yeri ve yılı/ABD 1953. Uzunluğu/95 dakika. Türkçe altyazılı.

YAMAN HAFİYE

THE DELICATE DELINQUENT. Yönetmen/Don Mc Guire. Senaryo/«Damon and Pythias»ından Don Mc Guire. Görüntü yönetmeni/Haskell Boggs (Vistavision). Müzik/Buddy Bregman. Kurgu/Howard Smith. Dekorlar/Hal Pereira, Earl Hedrick, Sam Comer, Ray Moyer. Kostümler/Edith Head ve Sy Devore. Yönetmen yardımcısı/Richard Caffey. Oynayanlar/ Jerry Lewis (Sidney Pythias), Darren Mc Gavin (Mike Damon), Martha Hyer (Martha Henshaw), Robert Ivers (Monk), Horace Mc Mahon (Cp. Riley), Richard Bakalyan (Artie), Joseph Corey (Henry), Mary Webster (Patricia), Milton Frome (Herman), Rocky Marciano (Kendis), Emory Parnell (Çavuş Levitch). Yapım/Paramount-York Picture. Yapımcı/Jerry Lewis. Yapım yeri ve yılı/ABD 1957. Uzunluğu/101 dakika. Türkçe altyazılı.

UÇ BEBEKLI GELİN

ROCK-A-BYE-BABY. Yönetmen/Frank Tashlin. Senaryo/Preston Sturges'in öyküsünden Frank Tashlin. Görüntü yönetmeni/Haskell Boggs (Vistavision-Technicolor). Müzik/Walter Scharf. Kurgu/Alma Macrorie. Dekorlar/Hal Pereira, Tambi Larsen, Sam Comer ve Robert Benton. Kostümler/Edith Head. Yönetmen yardımcısı/C.C.Coleman. Oynayanlar/Jerry Lewis (Clayton Poole), Marilyn Maxwell (Carla Naples), Connie Stevens (Sandy Naples), Baccaloni (Salvatore Naples), Reginald Gardner (Henry Herman), Hans Conried (Mr. Wright), Ida Moore (Bessie Polk). Yapım/Paramount-York Production). Yapımcı/Jerry Lewis. Yapım yeri ve yılı/ABD 1958. Uzunluğu/103 dakika. Türkçe altyazılı.

GARSONUN MARIFETLERİ

THE BELLBOY. Yönetmen/Jerry Lewis. Senaryo/Jerry Lewis. Görüntü yönetmeni/Haskell Boggs. Müzik/Walter Scharf. Kurgu/Stanley Johnson. Dekorlar/Hal Pereira, Henry Bumstead ve Sam Comer. Yönetmen yardımcısı/Ralph Axness. Oynayanlar/Jerry Lewis (Stanley), Alex Gerry (Menecer), Bob Clayton (Bell Captain), Sonnie Sands (Bell-boy), Eddie Schaeffer (Bell-boy), Herkie Styles (Bell?boy), David Landfield (Bell-boy), Bill Richmond (Stan Laurel'in hayaleti), Milton Berle (Kendisi). Yapım/Paramount. Yapımcı Jerry Lewis, Ernest D. Glucksman. Yapım yeri ve ve yılı/ABD 1960. Uzunluğu/72 dakika. Türkçe altyazılı.

KIZLARIN SEVGİLİSİ

THE LADIES'MAN. Yönetmen/Jerry Lewis. Senaryo/Jerry Lewis ve Bill Richmond. Görüntü yönetmeni/Wallace Kelley (Technicolor). Müzik/Walter Scharf. Kurgu/Stanley Johnson. Dekorlar/Hal Pereira, Ross Bellah, Sam Comer ve James Payne. Kostümler/Edith Head, Nat Wise ve Sy Devore. Yönetmen yardımcısı/C.C.Coleman ve Ralph

Axness. Oynayanlar/Larry Lewis (Herbert H.Heebert ve Mrs. Heebert), Helen Traubel (Helen Welemelon), Pat Stanley (Fay), Kathleen Freeman (Katie), George Raft (Kendisi), Harry James (Kendisi), Buddy Lester (Buddy), Gloria Jean (Gloria), Hope Holiday (Miss. Anxious). Yapım/Paramount-York Pictures. Yapımcı/Jerry Lewis ve Ernest D. Glucksman. Yapım yeri ve yılı/ABD 1961. Uzunluğu/106 dakika. Türkçe altyazılı.

AŞK HOCASI

THE NUTTY PROFESSOR. Yönetmen/Jerry Lewis. Senaryo/Jerry Lewis'in Robert Louis Stevenson'un «Dr. Jekyll and Mr. Hyde»'ından yararlanarak yazdığı öyküden Jerry Lewis ve Bill Richmond. Görüntü yönetmeni/Wallace Kelley (Technicolor). Müzik/Walter Scharf. Kurgu/John Woodcock. Dekorlar/Hal Pereira, Walter Tyler, Sam Comer ve Robert Benton. Kostümler/Edith Head, Nat Wise ve Sy Devore. Yönetmen yardımcısı/Ralph Axness. Oynayanlar/Jerry Lewis (Prof. Julius F. Kelp ve Buddy Love), Stella Stevens (Stella Purdy), Del Moore (Dr. Hamius R. Warfield), Kathleen Freeman (Millie LEMON), Howard Morris (Baba Kelp), Elvia Allman (Anne Kelp), Buddy Lester (Bartender). Yapım/Paramount. Yapımcılar/Jerry Lewis ve Ernest D. Glucksman. Yapım yeri ve yılı/ABD 1963. Uzunluğu/107 dakika. Türkçe altyazılı.

GÖNÜLLÜ DOKTOR

THE DISORDERLY ORDERLY. Yönetmen/Frank Tashlin. Senaryo/Norm Liebmann ve Ed Haas'ın öyküsünden Frank Tashlin ve Jerry Lewis. Görüntü yönetmeni/Wallace Kelley (Technicolor). Müzik/Joseph J. Lilley. Kurgu/John Woodcock. Dekorlar/Hal Pereira, Tambi Larsen, Sam Comer ve Ray Moyer. Kostümler/Edith Head. Yönetmen yardımcısı/Ralph Axness, Bill Poole, Dale Coleman ve Hall Bell. Oynayanlar/Jerry Lewis (Jerome Littlefield), Glenda Farrell (Dr. Jean Howard), Everett Sloane (M. Tuffing-

ton), Karen Sharpe (Julie Blair), Susan Oliver (Susan Andrews), Kathleen Freeman (Maggie Higgins), Del Moore (Dr. Davenport), Barbara Nichols (Aktris). Yapım/Paramount-York-Jerry Lewis Production. Yapımcı/Paul Jones. Yapım yeri ve yılı/ABD 1964. Uzunluğu/89 dakika. Türkçe altyazılı.

ARTİST BOZUNTUSU

THE PATSY. Yönetmen/Jerry Lewis. Senaryo/Jerry Lewis ve Bill Richmond. Görüntü yönetmeni/Wallace Kelley (Technicolor). Müzik/David Raksin. Kurgu/John Woodcock. Dekorlar/Hal Pereira, Cary Odell, Sam Comer ve Ray Moyer. Kostümler/Edith Head. Yönetmen yardımcıları/Ralph Axness ve Howard Roessell. Oynayanlar/Jerry Lewis (Stanley Belt), Ina Balin (Ellen Betz), Everett Sloane (Caryl Fergusson), Phil Harris (Chic Wymore), Kéenan Wynn (Harry Silver), Peter Lorre (Morgan Heywood), John Carradine (Bruce Alden), Hans Conreid (Prof. Mule-rrr), Phil Foster (Mayo Sloane), Neil Hamilton (Barber). Yapım/Paramount-Jerry Lewis Production. Yapımcı/Ernest D. Glucksman. Yapım yeri ve yılı/ABD 1964. Uzunluğu/100 dakika. Türkçe altyazılı.

BİR KOLTUKTA ÜÇ KİŞİ

THREE ON A COUCH. Yönetmen/Jerry Lewis. Senaryo/Arne Sultan ve Marvin Worth'un öyküsünden Bob Ross ve Samuel A. Taylor. Görüntü yönetmenleri/Wallace Kelley ve Robert J. Bronner (Technicolor). Müzik/Louis Brown. Kurgu/Russell Wiles ve Joe Luciano. Dekorlar/Lee K. Kuter, Perry Ferguson ve Howard Bristol. Kostümler/Moss Mabry. Yönetmen yardımcıları/Rusty Meek, Hal Bell ve Ralph Axness. Oynayanlar/Jerry Lewis (Christopher Pride-Warren-Ringo-Rutherford-Heather), Janet Leigh (Dr. Elizabeth Accord), James Best (Dr. Ben Mizer), Mary Ann Mobley (Susan Manning), Gilo Golan (Anna Jacque), Leslie Parrish (Mary Lou Mauve), Kathleen Freeman (Murphy), Buddy Lester (Sarhoş). Yapım/Columbia-Jerry Le-

wis Production. Yapımcı/Jerry Lewis. Yapım yeri ve yılı/ABD 1966. Uzunluğu/109 dakika. Türkçe alt yazılı.

GEVEZE HAFİYE

THE BIG MOUTH. Yönetmen/Jerry Lewis. Senaryo/Bill Richmond'un öyküsünden Jerry Lewis ve Bill Richmond. Görüntü yönetmenleri/Wallace Kelley ve Ernest Laszlo (Eastmancolor). Müzik/Harry Betts. Kurgu/Russell Wiles. Dekorlar/Lyle R. Wheeler ve Frank Tuttle. Kostümler/Moss Mabry. Yönetmen yardımcıları/Rusty Meek. Oynayanlar/Jerry Lewis (Gerald Clamson ve Sid Valentine), Susan Bay (Suzie Cartwright), Harold J. Stone (Thor), Charlie Callas (Rex), Buddy Lester (Studs), Del Moore (Mr. Hodges), Paul Lambert (Moxie), Jeannine Riley (Bambi Berman), Leonard Stone (Fong), Frank De Vol (Bogart). Yapım/Columbia-Jerry Lewis. Yapım yeri ve yılı/ABD 1967. Uzunluğu/107 dakika. Türkçe altyazılı.

VIVA MARIA

VIVA MARIA. Yönetmen/Louis Malle. Senaryo/Louis Malle ve Jean-Claude Carrière. Görüntü yönetmeni/Henri Decae (Panavision-Eastmancolor). Müzik/Georges Delerue. Kurgu/Kenout Peltier ve Suzanne Baron. Dekorlar/Bernard Evein. Kostümler/Ghislain Uhry. Yönetmen yardımcıları/Volker Schlöndorff, Manuel Munoz ve Juan-Luis Bunuel. Oynayanlar/Brigitte Bardot (Maria II), Jeanne Moreau (Maria I), George Hamilton (Florens), Gregor Von Rezzori (Diogène), Paulette Goddard (Mme Diogène), Claudio Brook (Rodolfo), Carlos Lopez Moctezuma (Rodriguez), Poldo Bendandi (Werther), Jonathan Edén (Juanito). Yapım/Nouvelles Editions De Films-Productions Artistes Associes S.A. (Paris)—Vides Cinematografica (Roma). Yapım yeri ve yılı/Fransa-İtalya 1965. Uzunluğu/120 dakika. Aldığı ödül/1965 Fransız Sineması Büyük Ödülü.

«Viva Maria», Louis Malle'in, «Gizli Hayat — Vie Privée» ve «Deli Fişek — Le Feu Follet» ile «Hırsız — Le Voleur» ve «William Wil-

son) gibi ağırbaşlı, ciddi filimleri arasına sıkıştırdığı, değişik türden bir deneme... Bütününüyle hayal gücüne dayanan, fantazi niteliği taşıyan bir yapıt... 20. yüzyılın başlarında bir güney Amerika ülkesindeki ihtilale katılan iki striptizci kızın öyküsü... Raslantı sonucunu ihtilâl hareketine katılan iki Maria'nın bir yerden sonra hareketin sonuçlandırılması için gerekli unsur haline gelmeleri filmin en ilginç yanı. Böylece Malle, büyük fırsatınarın kopması için küçük kıvılcıkların, akla gelmeyecek ama cesur atımların yetebileceğini gösteriyor. Filmin ihtilâl bölümündeki coşkun, çılgın gösterinin böylece bir anlam kazandığı söylenebilir. Ama bu arada Malle, toplumsal bir satir'e de büyük ölçüde ulaşıyor, «eğlendirici» gibi gözükken film pekâlâ «düşündürücü» bir boyut kazanabiliyor... Bu yönlerden «Viva Maria» Malle'in filimleri arasında en çok «Zazie dans le Metro»yu anımsatıyor.

İNTİKAM

LA VENGANZA. Yönetmen ve senaryo / Juan Antonio Bardem. Görüntü yönetmeni / Mario Pacheco (Renkli). Oynayanlar / Raf Vallone (Juan Diaz), Carmen Sevilla (Andrea), Jorge Mistral (Luis), Jose Prada, Manuel Alexander. Yapım yeri ve yılı / İspanya 1957. Türkçe altyazılı.

Üç büyük İspanyol yönetmeninden biri olan Juan Antonio Bardem'in Sinematek'de gösterilen ilk filmi. 1956'da Franco'nun gizli polisi tarafından tutuklanan sinemacının serbest kalışından sonra yaptığı ilk film olan «İntikam» çarpıcı köy dekoru içinde «İntikam» temasını işleyen, bu arada toplumsal sorunlara da belli bir ölçüde eğilmeyi deneyen bir aşk filmidir. 1958 Cannes Film Festivali'nde «Uluslararası Sinema Eleştirmecileri» ödülünü almıştır.

SPARTAKÜS

SPARTACUS. Yönetmen / Stanley Kubrick. Senaryo / Howard Fast'ın romanından Dalton Trumbo. Görüntü yönetmeni / Russell

Metty (Super technirama 70). Müzik / Alex North. Oynayanlar / Kirg Douglas, Jean Simmons, Laurence Olivier, Charles Laughton, Peter Ustinov, John Gavin, Tony Curtis. Yapım / Kirg Douglas, Bryna Films - Universal International. Yapım yeri ve yılı / ABD 1960. Türkçe altyazılı.

Stanley Kubrick, «Son Darbe - The Killing» ve «Zafer Yolları - Paths of Glory gibi ilki gangster, öteki savaş filmi türünde iki başarılı yapıttan sonra, Mac Carthyizm sırasında Amerika'da kovuşturulmuş solcu yazar Howard Fast'ın «Spartacus» adlı romanını sinemaya aktararak tarihsel film türüne de el atmıştı. Türü tarihsel olmasına karşın «Spartaküs» ün de «Kubrick'in önceki yapıtlarında ele aldığı «durumuna çözüm yolu arayan, koşulları zorlayan, başkaldıran, kısırlanmış insanları» öykülediğini görüyoruz. «Son Darbe» nin hapisten yeni çıkan ve son bir soygundan başka çıkış yolu bulamayan Sterling Hayden'i ve çevresindekiler; «Zafer Yolları» nın ölümlerine karşı karşıya bulunan kurban askerleri ve «Spartaküs» ün Milattan önce 70. yılda Romalıların zulmü altında kıvranan esirleri; yaşamlarında aynı «çaresizlik» le karşı karşıyadırlar. Gladyatör Spartaküs'ün kişiliği, Romalı soylulara, faşist iktidara, kısaca tüm düzene karşı direnişin ve isyanın simgesi olarak belirmektedir. Filimde bu kişilik romandaki gibi çeşitli insanların ağzından verilen açıklamalarla çizilmekte, olayların tarihsel sırasını izleyerek tanımlanmaktadır. Bu durum ister istemez Spartaküs'ün üzerinde fazlaca durulmasını sonuçlandırmakta, böylece aynı zamanda filmin yapımcısı olan Kirk Douglas'ın («Star») sisteminin gerektirdiği «rol ağırlığı» na ulaşması sağlanmaktadır. İşte bu tutum filmi bir yerden sonra iyice kişiselleştirip, öykünün toplumsal niteliğini ikinci safa atıyor ve Spartaküs'ün kişiliği, simgelediği hareketin önemini aşar hale geliyor. Hatta Spartaküs'e öykünün gelişimi içinde bir sevgili dahi bulunup beylik klişelere başvuruluyor... Bu sapış, Kubrick'in, kişiliğini önceki filimlerinde

ki güçte ortaya koyabilmesini engelliyor, iyl-
niyetini sakatlıyor, «Spartaküs» ü «üstün-
yapım»ların bütünüyle dışına, karşısına çı-
kan bir yapıt olmaktan alıkoyuyor.

KORKUNÇ İVAN

İVAN GROZNIY 1-2. Yönetmen / Sergey Mihayloviç Ayzenştayn. Senaryo ve konuş-
malar / Sergey Mihayloviç Ayzenştayn. Gör-
rüntü yönetmenleri / Eduard Tissé (Dış sah-
neler), Andrey Moskvın (iç sahneler). Mü-
zik / Sergey Prokofieff. Sözler / Vladimir Lu-
govsk. Orkestra / Aleksandr Staseviç. Ses
/ Vladimir Bugdankeviç, Boris Volskiy. Kur-
gu / Sergey Mihayloviç Ayzenştayn. De-
kor / Ayzenştayn'ın taslaklarından İsak
Spinel. Giysi / Ayzenştayn'ın taslaklarından
Leonid Naumova. Oynayanlar / Nikolay Çer-
kasov (İvan), Ludmilla Tzelikovskaya (Anas-
tasia), Serafin Birman (Efrosinia), Piotr Ka-
doçnikov (Vladimir), Mihail Nazvanov (Prens
KurbSKIY), Andrey Abrikosov (Filip), Alek-
sandr M. Gebrov (Pimen), Mihail Jarov
(Malyuta), Mihail Kuznetzov (Fedor), Vla-
dimir Balakov (Pier), Erik Pirjev (Genç İ-
van), Pavel Massalskiy (Polonya Kralı Sigis-
mond), Vsevolod Pudovkin (Nikola). Ya-
pım / Birinci bölüm / Alma Ata stüdyosu
1945. İkinci bölüm / Mosfilm Sstüdyosu 1947.
Türkçe açıklamalı.

Filmin tanıtma yazıları geçerken korunun şar-
kısı duyulur: «Kara bir bulut kalkıyor» «kan-
lı bir şafak söküyor» «Boyarların korkunç i-
hanetidir örülen» «Çarın egemenliğine kar-
şı...». Tanıtma yazılarından sonra şu yazı o-
kunur perdede: «Bu filim, ülkemizi ilk ola-
rak birleştiren, insanın öyküsünü; parçalan-
mış, birbirine düşman beyliklerden tek bir
güçlü devlet çıkararak Moskova Grandükü'nü,
zoi sorunları çözebilmek için kendini bütün
Rusların çarı olarak ilân edenini... anlatıyor.»
Avrupa'da V. Şarl, II. Filip, Katerin Dö Me-
disi, Alba Dükü, VIII. Henri ve Kanlı Meri'nin
egemen olduğu, engizisyon yangınları ve
Sen Bartelemi gecesi olaylarının geçtiği a-
sırda Moskova Prenslikleri tahtına bütün

Rusya'nın ilk Çarı ve Otokratı «KORKUNÇ
İVAN» gelir.

Yapılan büyük bir törende Moskova Gran-
dükü İvan Vassileviç, Novgorod Başpiskopo-
su tarafından Rus halkının sorunlarını halle-
decek bir çar olarak ilân edilir. Bu duruma
göre İvan'ın halasının oğlu geri zekâlı Vla-
dimir için çarlık kapısı kapanmıştır. Salonda-
ki yabancı elçiler İvan'ın çarlığı hakmediğini
kendileri aralarında konuşurlar. Bu işe en çok
sinirlenen, üzülen Vladimir'in annesi Öfrosin-
ya olmuştur. Taç giyme töreninde İvan'ın
başına altın döken iki dostu vardır. Kurpski
ve Filip. Taç giyme töreni bitince İvan, Bo-
yarların egemenliğine son vereceğini, artık
Rusya'yı tek insanın, kendisinin yönetece-
ğini, sürekli bir ordu (Opricnia) kurduğunu,
bu orduyu beslemek için kutsal manastırların
da para vereceğini, Moskova'nın yıkılan
iki Roma gibi yıkılmayacağını ve Rusya'nın
tek hâkiminin kendisi olduğunu söyler.
Bu sözler herkesi şaşırtmış ve korkutmuş-
tur. Vladimir'in annesi bundan yararlan-
maktadır.

İvan sevgilisi Anastasia ile evlenir. İvan'ın
dostlarından Kurpski Anastasia'ya âşiktir.
Filip ise Çarın sözlerinden memnun olmadı-
ğı için bir manastıra kapanmayı uygun
görmüştür. Eğlence büyük alarm çanlarıyla
ansızın durur. Çarın başını isteyen Sakarin-
ler başlarında Malyuta olduğu halde salona
girerler. Malyuta çarı öldürmek isterken
Kurpski engel olur. Çarla karşılaşan Malyuta
ansızın ezilir, küçülür büyük bir insan, ola-
ğanüstü bir kişiyle karşı karşıya geldiğini
anlar ve diz çöker. Bunu gören halk da aynı
saygı duruşunda bulunur. İvan, kendisine
bağlı olanları koruyacağını, karşı olanların
ezileceğini söyler. Bu sırada Kazan elçileri
içeri girer. Kazan hanının İvan'a savaş ilân
ettiğini söylerler. İvan sinirlenir. Kazan üze-
rine yürüme emri verir. Halk Çarı destekler.
Savaş başarılıdır. İvan Kazan'ı ele geçirir. Bütün
bu süre gelirken Vladimir'in annesi
oğlunu çar yapma hevesindedir. Günün bi-
rindedir İvan hastalanır. Önce yerine oğlu-

nun geçmesini ister. Hiç kimse İvan'ın yalvarmalarına kulak asmaz.

Hastalığı gittikçe ağırlaşır. Herkes onu öldü zanneder. Ofrosinia hemen oğlu Aptal Vladimir'i çar ilân etme yolundadır. Kurpski Anastasia'ya kendisinin olmasını, onun için herşeyi yapabileceğini söyler. İvan'ın öldüğünü zannedenler, leş kargaları gibi tahta göz dikmişlerdir. Tahtın önünde Vladimir'i Çar yapma çabasıdayken şaşkınlıkla diz çökerler. İvan bütün heybetiyle salona girer. Umutsuz kalan entrikacı kadın Anastasia'yı zehirleyerek öldürür. İvan'ı büyük bir üzüntü kaplamıştır. Gittikçe yaşlanmakta, yaşlandıkça zulmü ve korkunçluğu artmaktadır. Boyarların kendisini çekemez hale geldiklerini farkedince Moskova'yı terkeder. «Halkım gelip bana yalvarmadıkça geri dönmeyeceğim» der.

İVAN'ın isteğini halk yerine getirir. Ayağına kadar gidip geri dönmesi için yalvarırlar. İvan büyük bir güçle Moskova'ya döner.

YERYÜZÜNÜN TÜM BELLEĞİ

TOUTE LA MEMOIRE DU MONDE. Yönetmen / Alain Resnais. Metin / Rémo Forlani (Okuyan: Jacques Dumesnil). Görüntü yönetmeni / Ghislain Cloquet. Müzik / Maurice Jarré. Yapım / Les Films de la Pléiade. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1956. Uzunluğu / 22 dakika.

Fransa'nın ünlü «Bibliothèque Nationale»ını ele alan, özellikle sinematografik anlatımı ile ilginç bir belge filmi. Ünlü Fransız yönetmeni Alain Resnais'nin en başarılı kısa filmi.

MİSTRAL RÜZGARİ

POUR LE MISTRAL. Yönetmen / Joris Ivens. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1966. Uzunluğu / 30 dakika. Siyah beyaz ve renkli. Hollandalı büyük belge filmcisi Joris Ivens'in Mistral rüzgârı üzerine hazırladığı çok ilginç belge filmi.

TOPRAĞIN TUZU

LE SEL DE LA TERRE. Yönetmen ve senaryo / Georges Rouquier. Görüntü yönetmeni / Marcel Fradetel, Daniel ve Henri Sarrade. Müzik / Guy Bernard. Yapım / Intermondia Film. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1950. Uzunluğu / 30 dakika.

«Farrebique» adlı unutulmaz belge filminin yaratıcısı Georges Rouquier'nin daha sonra yaptığı yine ilginç bir belge filmi. Fransa'da Camargue bölgesinin özelliklerini, tuzlu toprağın tarıma hazırlanışını, bölgenin yeni görünümünü şiirsel görüntülerle veriyor. Film 1951 Venedik Film Festivali'nde «Bilimsel Filmler» ödülünü almıştır.

İNSANLARIN KENTİ

LA CITE DES HOMMES. Yönetmen / Frédéric Rossif. Yapım yeri ve yılı / Fransa

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

Yazışma ve havale : Atif ÖZBİLEN

P.K. 1353 - İstanbul

1965. Uzunluğu / 14 dakika.

«İspanya'da Ölüm» (1963) adlı kurgu filmiyle uluslararası bir üne kavuşan belge filmcisi **Frédéric Rossif**'in Fransa'da kentlerin değişen toplumsal yaşayışla birlikte kazandığı yeni görünümleri yansıtan ilginç belge filmi.

GÜL VE TUZ

LA ROSE ET LE SEL. Yönetmen ve görüntüler / **Marc Champion**. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1964. Uzunluğu / 17 dakika. Renkli. Görüntü yönetmeni **Marc Champion**'un Fransa'nın Normandiya bölgesi üzerine yaptığı «impressioniste» görüntülerle süslü şiirsel belge filmi.

THAUMETOPOEA

THAUMETOPOEA. Yönetmen / **Robert Enrico**. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1960. Uzunluğu / 22 dakika. Renkli.

Robert Enrico'nun bir çam tırtılı üzerine yaptığı ilginç belge filmi. 1960 Venedik Şenliği kısa metraj bronz madalya ödülü, 1960 Tours Kısa Filimler Şenliği jüri ödülü ve 1962 Berlin Şenliği «altın başak» ödülünü kazanmıştır.

TATLI HAYAT KURBANLARI

I DELFINI. Yönetmen / **Francesco Maselli**. Senaryo / **Ennio De Concini**, **Francesco Maselli**, **Savioli** ve **Alberto Moravia**. Görüntü yönetmeni / **Gianni di Venanzo**. Müzik / **Giovanni Fusco**. Oynayanlar / **Claudia Cardinale**, **Gerard Blain**, **Anna-Maria Ferrero**, **Betsy Blair**, **Tomas Milian**, **Claudio Gora**, **Antonella Lualdi**, **Germana Paolieri**, **S. Faustoni**. Yapım / **Lux - Vides**. Yapım yeri ve yılı / İtalya 1960. Türkçe altyazılı.

Orta kuşak İtalyan yönetmenlerinden **Francesco Maselli**'nin 30 yaşında yaptığı üçüncü uzun filmi. **Maselli** içinden çıktığı toplumu iyi tanıyan ve çıkmazını iyi gören bir yönetmen olarak, taşra burjuvazisini, tüm çürümüşlüğü, kokuşmuşluğu ile sergiliyor ve genç kuşakların tavırlarını araştırıyor bu yapıtında. Büyük görüntü yönetmeni **Gianni di Venanzo**'nun da olgun çalışmalarından bi-

rini yansıtan film katıldığı 1960 Venedik Film Festivali'nde ilgiyle karşılanmıştır.

AÇLIK

SULT. Yönetmen / **Henning Carlsen**. Senaryo / **Knut Hamsun**'un aynı adlı romanı üzerine **Henning Carlsen** ve **Peter Seøberg**. Görüntü yönetmeni / **Henning Kristiansen**. Müzik / **Krzysztof Komeda**. Kurgu / **Anja Brien**. Dekorlar / **Erik Aaes**. Kostümler / **Ada Skolmen**. Yönetmen yardımcısı / **Espen Thorstenson**. Oynayanlar / **Per Oscarsson** (**Pontus**), **Gunnel Lindblom** (**Ylalajı**), **Sigrid Horne** - **Rasmussen** (**Ev sahibesi**), **Osvald Hel'muth** (**Rehinci**), **Brigitte Federspiele** (**Ylalajı'nın kızkardeşi**), **Henki Kolstad** (**Gazete editörü**), **Sverre Hansen** (**Dilenci**), **Egil Hjort Jensen** (**Parktaki adam**). Yapım / **Henning Carlsen** (**Kopenhag**) — **ABC Film** (**Oslo**) — **Sandrews** - **Svenska Filminstitutet** (**Stockholm**). Yapım yeri ve yılı / Danimarka-Norveç-İsveç 1966. Uzunluğu / 110 dakika. Türkçe altyazılı.

Knut Hamsun'un ünlü romanının son derece başarılı sineması. **Henning Carlsen**, **Per Oscarsson**'un büyük oyunculuğu, **Krzysztof Komeda**'nın ilginç müziği, görüntü yönetmeni **Henning Kristiansen**'in nefis siyah-beyaz çalışması ile **Hamsun**'dan «büyük» bir sinema eserine ulaşıyor. Film, **Per Oscarsson**'a 1966 Cannes Film Festivali'nde «en iyi erkek oyuncu» ödülünü kazandırmıştır.

Yönetmen :

Henning Carlsen 1927'de Aalborg'da (Danimarka) doğdu. Çoğu eğitimsel ya da endüstriyel filimler olan 38 kısa film yaptı. Bunlardan bir çoğu uluslararası şenliklerde ödülleri kazandı. Aralarında en başarılısı «Bisikletçi» oldu. 1957'de yaptığı bu film 50 ödül kazandı. Diğer kısa filmleri arasında İsveç'ten **Hatıralar** (1961), «Aile Portreleri» (1963) ve «Genç» (1965) var... «Açlık», dördüncü uzun filmidir. Daha önce yaptığı uzun filimlerden «Yabancılar Dünyası» (1962) **Mannheim Şenliği** büyük ödülünü, «Son» (1964) **San Francisco Şenliği** en iyi kadın o-

Sayın
**MİMARLAR ve
DEKORATÖRLER**

Teşebbüslerinizi güçlendirmek
eserlerinizi daha kıymetlendirmek
amacı ile ;

TÜRKSAN

HER ZAMAN EMRİNİZDE ve HİZMETİNİZDEDİR!

Memleketimizde ilk defa Avrupa standartlarına
uygun, çeşitli renk ve desenlerde, yıkanabilen

TÜRKSAN
PLASTİK DUVAR KAĞITLARI

İş yerleri, lokaller, mağazalar, oteller, turistik
tesisler, tiyatro ve sinemalar için en ideal
kaplama malzemesidir...

Her Yerde

Her Yerde

yuncu ödülünü, «Kediler» (1964), 1965 en iyi İsvaçli kadın oyuncu ödülünü kazanmıştır.

TATLI SERSERİ

TENDRE VOYOU. Yönetmen / Jean Becker. Senaryo / Albert Simonin, Jean Becker ve Michel Audiard. Görüntü yönetmeni / Edmond Sechan (Scope - Eastmancolor). Oynayanlar / Jean Paul Belmardo / Nadja Tiller, Mylene Demonget, Jean-Pierre Marielle, Stefania Sandrelli, Maria Pacome, Genevieve Page. Yapım / Sud Pacifique Films (Paris) - Fono Roma (Roma). Yapım yeri ve yılı / Fransa - İtalya 1966. Türkçe altyazılı.

1960 yılında çevirdiği «Parmaklıklar Arkasında — Un Homme la Rocca» adlı gangster filmi ile dikkati çeken Jacques Becker'in oğlu Jean Becker, 1966'da bir güldürü filmine imzasını atmış. «Tatlı Serseri» yarım düzine genç bayanla Jean-Paul Belmardo'nun bir araya getirildiği Fransız esprisi taşıyan hafif bir komedi. Becker'in mizahında De Broca'nın etkisi de yok değil. Ancak filim bütünüyle doyurmuyor.

ANNE FRANK'IN HATIRA DEFTERİ

THE DIARY OF ANNE FRANK. Yönetmen / George Stevens. Senaryo / Kendi oyunlarından Frances Goodrich ve Albert Hackett. Görüntü yönetmenleri / Jack Cardiff ve William C. Mellor (Cinemascope). Müzik / Alfred Newman. Oynayanlar / Millie Perkins (Anne Frank), Richard Beymer (Peter Daan), Shelley Winters, Joseph Schildkraut, Gusti Huber, Diane Baker, Lou Jacobi, Ed Wynn. Yapım / 20 th. Century Fox. Yapım yeri ve yılı / ABD 1958. Uzunluğu / 170 dakika (60 dak. kısaltılmış kopya). Türkçe altyazılı.

Georges Stevens'in çok önemli sayılmayacak yapıtlarından «Anne Frank'ın Hatıra Defteri» usta İngiliz görüntü yönetmenlerinden Jack Cardiff'in tutarlı bir çalışmasını yansıtasak. Filim, 2. Dünya Savaşı'ndaki toplama harekâtı sırasında Nazi'lerden saklanan bir Yahudi ailesinin heyecanlı günlerini konu edinmiş.

KÖTÜ BİR ENTRİKA

UN MALEDETTO IMBROGLIO. Yönetmen / Pietro Germi. Senaryo / Giannetti - Germi - De Concini. Görüntü yönetmeni / Leonida Barboni. Oynayanlar / Pietro Germi (Ingravallo), Claudio Gora (Remo Banducci), Eleonora Rossi Drago (Liliana Banducci), Claudia Cardinale (Assuntina), Sara Urzi, Franco Fabrizi, Cristina Gajoni, Peppino De Martino, Gianni Musy, Nino Castelnuovo. Yapım / Riama Film. Yapım yeri ve yılı / İtalya 1959.

Roma'nın merkezinde bir apartman dairesinde bir hırsızlık olur: Komiser Ingravallo, faili bulmak üzere, daha yeni araştırmalara başlamıştır ki aynı apartmanın yandaki dairesinde bir cinayet işlenir. Öldürülen Liliana Banducci adında kendi halinde, çekingen, genç ve hoş bir kadındır. Yeni cinayet, komiseri daha geniş bir araştırmaya sevkeder. Daha ziyade kurbanın yakınları üzerinde durur; bunlar, maktulun, devamlı para verdiği doktor kuzeni, sessiz, az konuşan ve istenmeyen bir adam olan kocası ve utangaç bir genç kızdır. Komiserin şüpheleri ilk iki kişi üzerinde toplanır ve araştırmalar, iki kişinin de Virginia ile ilişkiler olduğunu meydana çıkarır; Virginia, Liliana'nın evinde bir zamanlar çalışmıştır. Sabırla araştırmalar sonunda komiser yavaş yavaş gerçeğe yaklaşır. Çalınan mücevherlerin bulunması, olayı işiğe çıkarır. Hırsızlıkla cinayet arasında bir bağ vardır; ikisinin de faili, Liliana'nın yanında çalışan son hizmetçisidir.

«Kötü Bir Entrika» Germi'nin, «Yeni Gerçekçilik»in gücünden kaybettiği 1960'lara doğru oyuncu-yönetmen olarak çevirdiği filimlerden biridir. Filim Germi'nin daha sonra yapacağı toplumsal hicivli yapıtların bir öncüsüdür ve taşıdığı güldürü öğeleriyle adı «İtalyan U-sulü Cinayet» olarak da anılmaktadır.

DAVA

PROTSESSUT. Yönetmen / Yakim Yakimov. Senaryo / Pavel Vezinov. Görüntü yönetmeni / Georgi Georgiev. Oynayanlar / İvan

Kondov (Ignatov), Dimo Lolev (Evgeni), Branimira Antonova (Bistra), Lora Kremen (Ignatora), Yapım / Filim Bulgaria. Yapım yeri ve yılı / Bulgaristan 1968.

Filmin başkışileri **Evgeni** ile **Bistra**'dır. Her ikisi de öğrencidir ve sınıf arkadaşlarıdır. Hemen hemen bütün günleri birarada geçer. Evden üniversiteye giderler, sonra arkadaşları ile kâğıt oyunu, sonra da bir kahvede sohbet. Birgün **Evgeni** ile **Bistra**'nın da üyesi olduğu arkadaş topluluğu Vitosha dağı eteklerindeki bir lokantaya bir arabaya doluşarak giderler. Burada birden beklemedikleri biriyle, **Evgeni**'nin babası ile karşılaşır. **Ignatov** (baba), büyük bir ihracat şirketinin müdürüdür. Örada geçirilen birkaç saat boyunca **Evgeni** gene beklemediği bir durumla karşılaşır. Babası ile **Bistra** arasında bir ilişki doğar. Bu geçici flört **Evgeni**'yi altüst eder. Çünkü kıza delicesine tutkundur. Sonunda ikisinden de intikam almak istercesine arabalarına biner ve delicesine bir süratle sokaklardan geçmeye başlar. Sonunda bir bisikletliye çarpar, adamı ağır bir şekilde yaralar. **Evgeni** yaptığı bu kazadan ötürü mahkemeye verilir. Duruşma süresince filmin üç başkışisi bir çeşit deneyden geçerler. **Ignatov** için durum ciddidir. **Bistra** ile ilişkisi ortaya çıkarsa durumu sarsılacaktır. Genç kız daha da güç durmadır. Ya gerçeği söyleyecek, **Evgeni**'nin kaza yapmasına **Ignatov**'la aralarındaki yasak ilişkinin sebep olduğunu açıklayacak, ancak bu durumda da her ikisi de güç duruma düşecekler, ya da gerçeği söylemeyecek ama bu kez de **Evgeni** hafif bir ceza ile kurtulabilecekken ağır bir cezaya uğrayacaktır. Sonunda **Bistra** doğru söylemeye karar verir. **Evgeni** küçük bir cezaya çarptırılır, sonra cezası tecil edilir. Daha sonra iki genç yolda yanyana yürürken dava'yı tartışır ve akılsızca hareketlerini düşünerek kendilerini nasıl güç duruma soktuklarını anlatırlar birbirlerine.

Bulgar Sinematekl yönetmeni **Stoyanov Bignor**'un «Güneş ve Gölge», «Sapman», «Beyaz Oda» gibi çağdaş gerçeği yansıtan filimler

arasında özel bir yer verdiği «**Dává**» çağdaş insanın iç dünyasını araştırmaya yönelik ilginç bir denemedir. **Yakimov**, modern bir sinema diline de sahip olan filmde üç kişinin ruh-bilimsel bir incelemesini yapmaktadır.

HAYDUT

THE OUTRAGE. Yönetmen / **Martin Ritt.** Senaryo / **Michael Kann.** Görüntü Yönetmeni / **James Wong Wowe (Panavision).** Oynayanlar / **Paul Newman, Claire Bloom, Laurence Harvey, Edward G. Robinson, William Shatner, Howard Da Silva.** Yapım / **Metro-Goldwyn-Mayer.** Yapım yeri ve yılı / **ABD 1964.** Türkçe altyazılı.

Martin Ritt - James Wong Howe ikilisini yeniden karşımıza çıkaracak olan «**Haydut**» aynı zamanda geçen ay toplu gösterisi yapılan **Paul Newman**'ın da bir başka filmi. Yapıt ünlü Japon «**Raşomon**»unun western biçiminde Amerikan toplumuna uyarlanması. **Ritt, Wong Howe**'un titiz, ölçülü biçimli kamerası ile bir cinayetin çeşitli kişilerin gözünden değişik biçimlerde görülüşünü veriyor. «**Suspense**» özellikle sağlam, değişik bir yapıt.

IGUANA GECELERİ

NIGHT OF THE IGUANA. Yönetmen / **John Huston.** Senaryo / **Tennessee Williams**'ın oyunundan **Anthony Veiller** ve **John Huston.** Görüntü yönetmeni / **Gabriel Figueroa.** Müzik / **Benjamin Frankel.** Oynayanlar / **Richard Burton (Lawrence T. Shannon), Ava Gardner (Maxine Faulk), Deborah Kerr (Hannah Jelkes), Sue Lyon (Charlotte Goodall), James Ward, Grayson Hall.** Yapım / **Metro Goldwyn Mayer.** Yapım yeri ve yılı / **ABD 1964.** Uzunluğu / **118 dakika.** Türkçe altyazılı.

Meksikalı büyük görüntü yönetmeni, **Luis Bunuel**'in ası **Gabriel Figueroa**'yı karşımıza çıkaracak değişik bir deneme. **John Huston, Figueroa**'nın enfes siyah - beyaz'ları ile Meksika köyünde bir araya gelen çeşitli kişiler arasındaki ilişkileri ele alıyor. Serbest görüşlü bir papaz ve çevresindeki seksüel kar-

maşalar, Tennessee Williams'dan alınan konunun ayrıntılarını meydana getiriyorlar.

SABRINA

SABRINA. Yönetmen / Billy Wilder. Senaryo / Samuel Taylor'un «Sabrina Fair» adlı oyunundan Billy Wilder, Samuel Taylor ve Ernest Lehman. Görüntü yönetmeni / Charles Lang Jr. Müzik / Frederick Hollander. Kurgu / Arthur Schmidt. Dekorlar / Hal Pereira, Walter Tyler, Sam Comer, Ray Moyer. Yönetmen yardımcısı / C.C.Coleman Jr. Oynayanlar / Humphrey Bogart (Linus Larrabee), Audrey Hepburn (Sabrina Fairchild), William Holden (David Larrabee), John Williams (Thomas Fairchild), Walter Hampden (Oliver Larrabee), Martha Hyer (Elizabeth Tyson), Joan Vohs (Gretchen van Horn), Marcel Dalio (Baron), Marcel Hillaire (Profesör). Yapım / Paramount. Yapımcı / Billy Wilder. Yapım yeri ve yılı / ABD 1954. Uzunluğu / 114 dakika. Türkçe altyazılı.

«Yaz Bekârı», «Bazıları Sıcak Sever», «Garsonyer», «Tatlı İrma», «Öpsene Budala» gibi başarılı güldürü filimlerinin yönetmeni Billy Wilder'la usta görüntü yönetmeni Charles Lang Jr.'un eski, unutulmaz bir yapıtları. Wilder, Samuel Taylor'un sahne oyunundan ünlü oyuncuların da katkısı ile tipik bir romantik güldürü çıkarmış.

DEĞİŞEN DÜNYANIN İNSANLARI

FAHRENHEIT 451. Yönetmen / François Truffaut. Senaryo / Ray Bradbury'nin romanından François Truffaut ve Jean-Louis Richard. Görüntü yönetmeni / Nicolas Roeg (Technicolor). Müzik / Bernard Herrmann. Kurgu / Tom Noble. Dekorlar / Syd Cain. Kostümler / Tony Walton. Yönetmen yardımcısı / Bryan Coates. Oynayanlar / Oscar Werner (Montag), Julie Christie (Linda ve Clarisse) Cyril Cusack (Yüzbaşı), Anton Diffring (Fabian), Jeremy Spencer (Kitap adam), Alex Scott (Henri Brulard), Bee Duffell, Ann Bell, Caroline Hunt, Anna Falk. Yapım / Vineyard Films Ltd. Production - Üiversal. Yapım-

cı / Lewis M. Allen. Yapım yeri ve yılı / İngiltere 1966. Türkçe altyazılı.

Truffaut Bradbury'nin örnek, toplumsal açıdan açık romanını uyarlarken dürüstlükten çok uzak bir yere varıyor. Montag'ın hikâyesine bir aşk eklemek (Roma'da Clarisse Montag ile tanıştıktan sonra ortadan kayboluyor ya da öldürülüyor.) kilit kişileri ekarte etmek (romanda Clarisse'le doğan bilinçlendirme ameliyesi yaşlı Faber'le devam ediyor) Bradbury'nin basa basa üzerine gittiği teknolojik dünyayı, televizyonu ile, hapları ile, resimli romanları ile, kitap düşmanlığı ile kişileri uyutan, sahte bir huzur ve mutluluk kavası içinde insanı sömüren, sürekli olarak gerçeklerden uzaklaştıran (romanda Amerika diye gösterilen) bu dünyayı basitleştirmek, savaş davasını yalnız sözlü bir bölümü sığdırmak (romanda savaş aniden patlıyor ve yıllardan beri örgütlenen kitap-adamlar ve Montag kalan insanları eğitmek, bilinçlendirmek, uyandırmak için yollara düşüyorlar.) en kötüsü olayı belirsiz bir ülkede yerleştirmek uygulamadan çok «iharet» konusuna giriyor. Görel eğlence araçları ile, sinemasile, özellikle televizyonu ile toplumu şartlandırın, bu sistem içinde de kitabı, kişiyi düşünmeğe, bilinçlenmeğe götüren kitabı da yasaklayan bir düzenin hiç de «escapist» olmayan acı bir eleştirisidir Bradbury'nin «Fahrenheit 451». Truffaut ise bunlardan uzak, bunlarla ilgilenmiyor, yakın bir geleceğin bu sorunları umurunda değil onun.

Giovanni Scognamillo (Yeni Sinema 17)

HAK MÜCADELESİ

MICHAEL KOHLHAAS — DER REBELL. Yönetmen / Volker Schlöndorff. Senaryo / Heinrich von Kleist'in romanından Edward Bond, Clement Biddle - Wood ve Volker Schlöndorff. Görüntü yönetmeni / Willy Kurant (Eastmancolor). Müzik / Stanley Myers. Kurgu / Claus von Boro. Dekorlar / Ivan Vanicek ve Rudi Kovacs. Kostümler / Hanna Axmann von Rezzori. Yönetmen yardımcısı / Klaus Müller - Laure ve Clotilde

...ve nezle başlangıcında
GRİPİN bir çok
fenalıkları önler.
GRİPİN, baş, dis,
adale, sinir, lumbago
ve romatizma
ağrılarını teskin eder
GRİPİN, 4 saat ara ile
günde 3 adet
alınabilir

GRİPİN

Kovacova. Oynayanlar / David Warner (Michael Kohlhaas), Anna Karina (Elisabeth), Relia Basic (Nagel), Anita Pallenberg (Katrina), Inigo Jackson (Junker von Tronka), Michael Gothard (John), Anton Difring (Seçici), Anthony May (Peter), Tim Ray (Tony), Yapım / Oceanic Filmproduction-Gina Productions. Yapım yeri ve yılı / Batı Almanya 1969. Uzunluğu / 96 dakika. Türkçe alt-yazılı.

Klasik Alman yazarı Heinrich von Kleist'tan uyarlanan «Michael Kohlhaas», başarılı yapıtlarını (Der Junge Törless, Mord und Totschlag) Amerikan dağıtım şirketlerine kabul ettirerek uluslararası bir üne ulaşan genç Alman yönetmeni Volker Schlöndorff'un, aynı başarıyı sürdüren ilginç bir yapıtı... Kohlhaas, yetiştirdiği atlarını haksız yere alayayan ve kullanan soylulara karşı başkaldıran ve giderek toplumsal bir hareketin önderi olan bir 16. yüzyıl devrimcisi. «Viva Maria» da Louis Malle'e asistanlık yapan Schlöndorff, bu kahramanın öyküsünü, ticarî kalıpların da çok uzağına düşmeyen uzlaşmacı bir sinema diliyle anlatıyor ve seyircisine istediğini ulaştırıyor.

GOLEM

DER GOLEM, WIE ER IN DIE WELT KAM. Yönetmen / Paul Wegener. Senaryo / Eski bir Çek efsanesinden Paul Wegener, Henrik Galeen. Görüntü yönetmeni / Karl Freund. Müzik / Hans Landsberger. Oynayanlar / Albert Steinrück (Rabbi Low), Lyda Salmanova (Miriam), Ernst Deutsch (Hahamın asistanı), Hans Sturm (Yaşlı haham), Otto Gebühr (İmparator), Lothar Müthel (Flovian), Paul Wegener (Golem). Yapım / Projections-A.G. Union, UFA. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1920.

Henrik Galeen, filmin senaryosunu Prag getto'sunda sık sık anlatılan, edebiyat ve tiyatrodan yararlanan bir efsaneden almıştır. Efsane, Habsburg hanedanından Rodolphe II. derinde Prag'da yaşayan Rabbin (haham) Löw'ün öyküsünü anlatır. Haham, bir gün

Kabal kitaplarından birinde kilden yaratılmış Golem adında bir varlığın Yahudi ırkını zulümden ve diktatörlükten kurtardığını okur. Ama, Golem'i yeniden canlandırmak için sihirli çemberi çizip Astaroth'u çağırmak gerekmektedir. Golem'i yeniden canlandırılacak olan sihirli sözcüğü sadece Astaroth söyleyebilecektir. Bu sözcük parşömene yazılacak, yahudi yıldızı içine konacak ve Golem'in göğsüne yerleştirilecektir. Haham gün gelip uygun saat çatinca bütün bu işleri yapar, Golem'i canlandırır ve yarattığı bu varlığı marifetini göstermek üzere İmparatora götürür. Ancak Golem bir süre sonra kölesi olacağı yerde Rahip Löw'ün efendisi haline gelir. Çevresine dehşet ve ölüm saçar. Sonunda (bu Galeen'in yorumudur), ilk kez sevgi ve şefkat göstererek bir küçük kıza kucağına alır. Ama kız göğsündeki yıldızı çıkarır. Golem cansız düşer ve kırılır.

Filmin en ilginç yönü, oyuncuların Reinhardt okuluna bağlı, gerçekçi olmayan, stilize oyunları ve onları çevreleyen ilginç dekorlarıdır. Bu filmde oyuncularla dekorlar arasında «Caligari»ye oranla daha başarılı bir uyum söz konusudur. Çünkü «Caligari»de oyuncular boyanmış dekorlar önünde daha ağır basmaktaydı. «Golem»de dışavurumcu dekor daha somutlaşmış, mimarî bir görünüm kazanmıştır. Mamafih bu özellik şaşırtıcı değildir. Çünkü filmin dekorlarını, Kandinsky ve Klee'nin de üyesi oldukları ünlü Bauhaus okulunun kurucularından ve Alman mimarisinin büyük isimlerinden Hans Pölzig yapmıştır.

SERVIS MERDİVENİ

DIE HINTERTREPPPE. Yönetmenler / Paul Leni ve Leopold Jessner. Senaryo / Carl Mayer. Görüntü yönetmenleri / Karl Hasselmann ve Willy Hameister. Dekorlar / Paul Leni. Oynayanlar / Henry Porten (Hizmetçi Kızı), Fritz Kortner (Postacı), Wilhelm Dieterle (Aşık). Yapım / Henry Porten - Filmgesellschaft. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1921. Uzunluğu / 1378 m.

Film bir hizmetçi kızın öyküsüdür. Genç kız bir yapı işçisi ile nişanlıdır. Ama nişanlısı

kayıptır. Genç kız sürekli mektup bekler ama alamaz. Kızın üzüntüsünü gören ve ona ilgi duyan postacı nişanlıdan geliyormuş gibi geldiği birçok mektup yazar. Genç kız sonunda işi anlar, postacı ile aralarında bir ilişki kurulur. Tam bu sırada eski nişanlı çıkagelir. Geçirdiği bir kaza sonucunda belleğini yitirmiştir, bu yüzden uzun süre ortadan kaybolmuştur. Nişanlısını yeniden elde etmek ister. Ama postacı ile aralarında şiddetli bir kavga çıkar, filim bir trajik sonla biter.

Oyuncu yönetimini Jessner'in, görüntü düzenlemelerini Leni'nin üzerine aldığı bu ortak çalışma, dışavurumcu akımın gücünü özellikle oyuncuların abartılmış oyunlarında veren ve sinemadan çok bir tiyatro havası taşıyan bir yapıttır. Dışavurumculuktan gerçekçiliğe giden çizgide «Servis Merdiveni» de bir basamak olmuştur.

HAYALET

DAS PHANTOM. Yönetmen / Friedrich - Wilhelm Murnau. Senaryo / Gerhardt Hauptmann'ın romanından Thea von Harbou ve Hans Heinrich von Twardowski. Görüntü yönetmenleri / Axel Graatkjar ve Teophan Ouchakoff. Müzik / Leo Spiess. Dekorlar / Hermann Warm. Oynayanlar / Alfred Abel (Lorenz Lubota), Frieda Richard (Annesi), Aud Egede Nissen (Kızkardeşi Melanie), Hans Heinz von Twardowski (Erkek kardeşi Hugo), Karl Ettlinger (Starke), Lil Dagher (Kızı Marie), Grete Berger (Mme Schwaber), Anton Edthofer, Wigottschinski), Ilka Grüning (Baron). Yapım / Uco Film de Decla Bioscop. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1922. Uzunluğu / 2905 m.

Lorenz Lubota şehirde memurdur. Ama öbür yandan kendisinde şiir konusunda yetenek görmektedir. Bir gün zengin bir tacirin kızı olan **Veronika Harlan** ile tanışır. Ve genç kızı bir türlü unutamaz. Bir ciltçi ustası genç adama şiirlerini bastırabileceği bir yayıncı bulmayı vâdeder. Bu amacını gerçekleştirmek için Lorenz halası Bayan **Schwaber**'den borç para alır. Sonra kızın babası

zengin tüccarın evine gider. Orada çok kötü karşılanır. Ve evden uzaklaşır. Bir meyhaneye gider. Meyhanede **Veronika**'ya çok benzeyen bir kadınla **Melitta** ile karşılaşır. Bütün parasını **Melitta** uğruna harcar. Böylece **Veronika**'nın hayalini unutmaya çalışır. Bu arada **Wigottschinski** adında bir soyguncu halasını öldürür. İkisi de yakalanır, hapse atılırlar. Hapiste Lorenz yaptığı işin bilincine varır. Serbest bırakıldığı zaman ciltçi ustasının kendisini bağıllıkla seven kızıyla evlenir.

Murnau'nun son yıllara kadar kayıp olan ve kopyası yeni bulunan ünlü filmi «**Hayalet**», **Gerhardt Hauptmann**'ın romanından ve onun 60. ölüm yıldönümü dolayısıyla yapılmış bütünüyle «dışavurumcu» bir eserdir. Akımın önemli örneklerinden biridir.

HAYAT BÖYLEDIR İŞTE

SO IST DAS LEBEN. Yönetmen / Carl Jung-hans. Senaryo / Carl Jung-hans. Görüntü yönetmeni / Laszlo Schaffer. Dekorlar / Ernst Meiwers. A. Kawalerka. Oynayanlar / Vera Baranovskaya (Kadın), Theodor Pistek (Koca), Manja Zeniskova (Kız), Heinrich Plachta (Terzi), Edith Lederer (Karısı), Uli Tridenskaya (Komşu), Wolfgang Zilzer (Aşık), Eman Fiala (Pianist), Valeska Gert (Hizmetçi kız). Yapım / Bukac, Pistek. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1929. Uzunluğu / 1800 m. Filim Prague banliyölerinden birinde yaşayan yoksul bir işçi ailesinin öyküsünü anlatır. Anne bir çamaşırcı kadındır. Bütün gücüyle aileyi ayakta tutmaya çalışır. Baba bütün gününü bir tezgâhtar kızın yanbaşında geçiren bir sarhoş, kız ise bir öğrenciyle ilişkisi ve dünyaya gelen bir çocuk yüzünden işini kaybetmiş hafif bir insan, komşular ise bütün bu felâketlerin dedikodusuyla beslenen birer vampirdirler. Yoksulluk ve kaygıların bitirip tükettiği işçi kadın sonunda bir çocuğu kurtarmaya çalışırken hayatını kaybeder.

Filim konusunda bir Belçikalı eleştirmen sunları yazıyor:

«Senaryo'nun yazarı Carl Junghans, eserini uzun süre çeşitli yönetmenlere, bu arada örneğin ünlü **Lupu Pick**'e gösterdi. Sade ama büyük bir gerçeklik duygusu veren öykü beğenildi ama bir türlü filme alınamadı. Sonunda Junghans senaryoyu kendisi çevirmeye karar verdi. Parayı dostları kendi aralarında topladılar. Gene dost çevresinin büyük oyuncularını, örneğin **Vera Baranovskaja**, **Wolfgang Zilzer** (Therese Raquin'in ünlü Raquin'i) ve başkalarını çıkar gözetmeksizin bu ortak çabaya katıldılar. Sonunda filim ortaya çıktı.

Bu kez filmin dağıtım sorunu çıktı. İlk olarak, **Wengerhoff** firmasının kurucularından Danziger, filmde «iş» gördü. Firmanın öbür patronlarını bu düşüncesine inandırdı. Ve «So Ist Das Leben», **Wengerhoff**'un dünyaca tanınan markası ile ilk kez gösterildi. Gösteri büyük bir olay oldu. **Junghans** yönetmen olarak başarısından ötürü övgülere boğuldu. Yabancı sinema sanatçıları filmi görerek beğendiler. Ağırbaşlı, profesyonel sinemacılar öylesine heyecanlandılar ki bütün filim boyunca gözyaşı döktüler. Filmin geçtiği salon Berlin'in en ünlü Sinema salonu olan UFA idi. Ve filim sessiz olmasına rağmen sesli ve konuşmalı filimlerin hepsinin hasılat rekorlarını kırdı.»

BATI CEPHESİ 1918

WESTFRONT 1918. Yönetmen / **Georg Wilhelm Pabst.** Senaryo / **Ernst Johannsen'in «Vier von der Infanterie»** romanından **Ladislav Vajda** ve **Peter Martin Lampel.** Görüntü yönetmeni / **Fritz Arno Wagner.** Dekorlar / **Ernö Metzner.** Oynayanlar / **Klaus Klausen (Teğmen), Gustav Diessl (Karl), Fritz Kampers, Hans Joachim Moebis (Öğrenci), Gustav Püttiger (Hamburg'lu), Jackie Monnier (Yvette), Hanna Hoessrich (Karl'in karısı), Else Heller (Karl'in annesi).** Yapım / **Nero-Film AG.** Yapım yeri ve yılı / **Almanya 1930. Uzunluğu / 98 dakika.**

Filim Birinci Dünya Savaşı'nda dört Alman askerinin, özellikle **Karl**'in cephelerde geçen yaşantısını verir. **Karl**, genç bir Fransız ki-

zina âşık olur. Düşman iki ülkenin gençleri arasında temiz ve güzel bir aşk öyküsü. Sonra **Karl**'in memleketine dönüşü. Dük-kânların önünde uzun kuyruklar. Savaşın rezeletleri. Cephenin ve cephe gerisinin dehşeti. Evinde karısının yatağında bir başka erkekle karşılaşır. Cepheye ise hücumlar, çarpışmalar, ölümler, yaralılar, bütün çirkinliği, korkunçluğu ile savaş. Filim savaşta mahkûm eder.

Filim Konusunda :

Kabul etmek gerekir ki filim bir çok sahneleri ile savaş görüntülerini gayet iyi vermekte, Alman askerinin cesaretini ve arkadaşlık duygusunu başarıyla canlandırmaktadır. Ancak filmin bütününden çıkan düşünce, bize, eserde savaşın tek yönlü olarak yorumlandığı duygusunu veriyor. Şüphesiz bazı bölümler gerçek olaylara dayanmaktadır. Ancak görüntüler savaşın sadece korkunç ve kötü yanlarını yansıtır. **Karl** ile Fransız kız arasındaki ilişki öylesine ileri götürülüyor ki sonunda, iyi bir savaşçı olarak tekdin edilen genç adam, kızla daha fazla kalabilmek için emirlere itaat etmiyor ve siperine dönmekte gecikiyor. Sonra kocası askerde olan bir kadının bir başkasıyla ilişki kurduğu, yaralıların iniltilerinin işitildiği cüretkâr sahneler, bütün bunlar Büyük Savaş'a karşı duyulan haksız bir nefretin örnekleridir. Filim seyirciler üzerinde şu izlenimi uyandırıyor Savaş «kötü» bir şeydir. Ve bunun sorumlusu da herkeştir. Hepimiz.» Ama şu gerçek hiç söylenmiyor: «Savaş, ülkemizi düşmanlarına karşı korumak için yapılıyor. Savaşmak zorundayız. Ölenler, yaralananlar, kendilerini vatan uğruna kurban eden şehitler, gazilerdir. Filim, Alman milletinin, özellikle gençlerin vatan müdafaası konusundaki iradelerini zayıflatmaktadır. Böylece devletin yüksek menfaatleri tehlikeye düşmektedir. Bu konuda İmparatorluk Savunma Bakanlığı temsilcisi de aynı endişeleri izhar etmiştir.»

**Sansür Kurulu Mütalâası
(Berlin 1933)**

TAGORE

RABINDRANATH TAGORE. Yönetmen ve senaryo / Satyajit Ray. Görüntü yönetmeni / Sumendu Roy. Müzik / Jyotirindra Moitra. Yapım yeri ve yılı / Hindistan 1961. Uzunluğu / 30 dakika kadar.

Sinematek'de Pather Panchali» (1955), «Aparajito» (1956), «Apur Sansar» (1959) gibi ünlü üçleme'sinin filimleri gösterilen Hint yönetmeni Satyajit Ray'ın 1961'de şair ve romancı Tagore üzerine çevirdiği ilginç bir belge filmi.

ELSA LA ROSE

ELSA LA ROSE. Yönetmen / Agnès Varda. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1966. Uzunluğu / 20 dakika.

Ünlü Fransız kadın yönetmen Agnès Varda'nın, Louis Aragon'un şiirlerinden yola çıkarak kadın yazar Elsa Triolet üzerine çevirdiği bir belge filmi.

ANDRE MALRAUX

ANDRE MALRAUX. Yönetmen / Leonard Keigel. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1957. Uzunluğu / 24 dakika. Renkli.

Uzun filme yeni geçen genç bir Fransız yönetmeni olan Keigel'in ünlü yazar André Malraux'un iki dünya savaşı arasındaki yaşamı ve sanatı üzerine çevirdiği ilginç bir belge filmi.

PICASSO

PICASSO, ROMANCERO DU PICADOR. Yönetmen / Jean Desvilles. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1961. Uzunluğu / 10 dakika.

Jean Desvilles'in İspanyol folklor müziği eşliğinde ünlü ressam Pablo Picasso'nun sanatını üç bölümde inceleyen ilginç belge filmi. 1961 Vancouver Şenliğinde «büyük ödülü» kazanmıştır.

RODİN'İN CEHENNEMİ

L'ENFER DE RODİN. Yönetmen / Henri Alekan. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1958. Uzunluğu / 17 dakika.

Görüntü yönetmeni Henri Alekan'ın Rodin'in sanatını inceleyen ve ölküsünü Dante'yle karşılaştıran ilginç belge filmi.

ANDRE CHENIER'İN SON SABAHİ
LE DERNIER MATIN D'ANDRE CHENIER. Yönetmen / Jean Becker - Max Allemand. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1963. Uzunluğu / 25 dakika.

Fransız İhtilâli sırasında idam edilen Andre Chenier'nin son gününü anlatan ve toplumsal bir dramın ortasında kişisel bir dramı yansıtan ilginç belge filmi.

SEKİZ BUÇUK

OTTO E MEZZO. Yönetmen / Federico Fellini. Senaryo / Federico Fellini, Ennio Flaiano, Tullio Pinelli ve Brunello Rondi. Görüntü yönetmeni / Gianni di Venanzo. Müzik / Nino Rota. Kurgu / Leo Catozzo. Dekorlar ve kostümler / Piero Gherardi. Oyuncular / Marcello Mastroianni (Guido), Anouk Aimée (Luisa), Sandro Milo (Carla), Claudia Cardinale (Claudia), Rosella Falk, Barbara Steele, Guido Alberti, Madeleine Lebeau, Jean Rougeul, Caterina Boratto, Annibale Ninchi, Giuditta Risson. Yapım / Rizzoli. Yapımcı / Clemente Fracassi. Yapım yeri ve yılı / İtalya 1963. Uzunluğu / 180 dakika.

44 yaşında bir film yönetmeni olan Guido'yu hekimler bir kaplıcaya göndermişlerdir. Büyük bir karamsarlık içinde olan Guido son filmi üzerine çalışmaktadır. Üstelik çevresini saran, yakınları, karısı Luisa, metresi Carla film yapımcısı ve senaryocusu da anlayışlı davranmaktadırlar. Önceleri bu insanların davranışları Guido'yu tedirgin etmez. Çünkü bulunduğu yer onu durmadan birtakım anılara, görüntülere, düşlere, yarı gerçekleşmiş güzelliklere doğru itmektedir. Bu görüntüler daha çok yaşlı ve genç kadınların görüntüleridir. Bunların gerisinde bir ana ve kilise saplantısı Guido'nun hayal gücünü etkiler. Düşlerinde anasıyla karısı birbirlerinin yerini tutar, haremde halayıklar Guido'yu çocukluğunda yıkandığı bir teknede

San

**grafik
sanatlar
atölyesi**

mengü ertel • erkal yavi
fransız geçidi 15-17
karaköy - istanbul
telefon :
49 11 22 - 45 44 68

BÜTÜN BANKA İŞLEMLERİNİZ İÇİN

TÜRKİYE İ BANKASI

hizmetinizdedir

Umum Müdürlük - Ulus Meydanı (Ankara)

- CARİ HESAPLAR ● HAVALE ● TİCARİ SENETLER
● KEFALET MEKTUPLARI ● DÖVİZ ALIM VE SATIMI ● SEYAHAT
ÇEKLERİ ● İTHALÂT AKREDİTİFLERİ ● KİRALIK KASALAR ● v. s.

DÜNYANIN HER TARAFINDA MUHABİRLERİ VARDIR

yıklarlar, içmelerde ise kadınlar aşırı derecede süslü şapkalarıyla, unutulmuş bir çağın soluk giysileriyle kutsal sudan içerek dolaşırlar.

Kiliseye gelince — bu sanatçının portresinde de, kiliseye **James Joyce**'un **Stephen**'inde olduğu gibi, genç adama kadınlardan korkmaması öğretilmiştir. **Guido** çocukluğunda papazların yönetimindeki bir okulda okurken arada bir arkadaşlarıyla kaçıp deniz kenarında **La Saraghina** adlı dev anası gibi bir yosmayı oynatırlar. **Guido** bu kaçamaklardan birinde papazlara yakalanır ve yaptığı için ne büyük bir günah olduğu kendisine unutamayacağı bir yığıyla anlatılır. **Guido** artık yetişkin bir erkektir. Ama içmelerde bir kardinalle mutluluğu nasıl bulabilirim diye sorduğu zaman, Kardinal gerçeğe yalnız kilise yoluyla varılacağını söyleyince ister istemez ürperir **Guido**. Kilise uzlaşmazsı iki yol gösterir: Tanrının yolu, Şeytanın yolu. **Fellini**'nin görüntülerle çağırışım tekniği burada en başarılı örneklerinden birini verir: **Caesar**'ın adının anılmasıyla hamam bölümüne geçilir, havludan togarlarına sarınmış Romalıların buharlar içindeki yüzleri görünür. Bu görüntü **Michelangelo**'nun «**Cehennem**» ini anımsatarak seyirciyi kardinal'le karşılaşma sahnesine hazırlar. Şeytanın yolu ise içmelerdeki sık kadınların ve modayı yansıtan sokakların parıltısıyla verilir. **Guido** şeytanın yolunu seçmiştir, çünkü mutluluğu genç, lekese bir kızın güzelliğinde bulur.

Proust'un «**Yitirilmiş zamanı ararken**» inde küçük bir «**Madeleine**» bisküvitinin kendini neden onca mutluluğa boğduğunu açıklayamaması gibi **Guido** da mutlu oluşunu ancak «herşey eskiden olduğu gibi... Kendim de olmak istediğim gibi değil de olduğum gibiyim» diyerek açıklayabilir. Filmin sonunda **Guido**'nun hayatına karışmış olan bütün insanlar bir sirk şenliği içinde el ele tutuşarak bir halka yaparlar. **Guido** ancak kendisi de bu halkaya bugünkü ve çocukluğundaki görünüşüyle katılarak kendisini yıkımdan kurtarabilir. Onun yapacağı film kendisini, yalanle-

ri, korkuları, saplantılarıyla —olduğu gibi— gösteren bir film olmalıdır.

Mantık dışı öğeler girmelidir ki uydurma bir simgecilik ağı, zorlama anlamlar ortadan kalksın, yalansız ve içten görüntüler belirsinsin. Karısının «Yalan da doğru da aynı şey mi senin için» sorusuna **Guido** yalanların ve kaçışların da bütünün bir parçası, gerçeği aramanın bir parçası olduğu karşılığını verebilir.

FİLİM HAKKINDA :

«Avrupa kültürünün Stendhal zamanındaki başlıca konusu, gençliğin yabancı, cin gibi canlılığıydı. Zamanımız kültürünün başlıca konusunun ise, tersine güçsüzlüğün nevrozu, canlılık yoksulluğundan giderek yaratıcı gücün düşüşü olduğu görülüyor. Bu gün herkes bu canlılık gücünün eksikliğini az çok duymaktadır. Fakat hem uğraşların özelliği, hem de daha bilinçli ve duygulu olmaları nedeniyle, bu acıyı en çok duyanlar sanatçılardır. Buna rağmen, ben çağımızın bu temel dramını içtenlikle açıklama yürekliliğini gösterbilen çok azını biliyorum.

Örneğin **Hemingway**, yürekliliği ve yaratıcı gücüyle ün kazandığı halde, artık gençliğindeki o kanlı canlı dev olmadığını kendine ve herkese karşı kabullenmektense intiharı yeğ tuttu.

Beki de gerçeğe yüzleşme yürekliliğini tek gösteren «**The Crack-Up**» adlı yapıtıyla **Scott Fitzgerald** oldu. Bununla birlikte gerçekçilik tüm güçsüzlüklerden daha güçlüdür veya öyle olmalıdır. Çünkü gerçekçi, artık diyecek sözü kalmadığında, nasıl ve niçin kalmadığını anlatabilir.

Fellini'nin kişisi bir erotoman, sadist, mazoist ve mitomandır. Yaşamdan korkmakta, ana kucağının özlemini çekmektedir. Yani bir soytarı, bir yalancı, bir müsvettedir. Bazı yönlerden **Joyce**'un «**Ulysses**» deki kahraman, **Léopold Bloom**'a benzemektedir, zaten **Fellini** bu yapıtı okuyup, incelediğini birçok yerde belli ediyor.

«**SEKİZ BUÇUK**» **Fellini** için meslek açısından ne denli önemli ise bizim sinemamız

çin de o ölçüde önemli bir yapıt.

Bir kriz anını ve onun aşılışını gösteriyor, aynı zamanda Fellini'nin herhangi bir konuyu sinema haline getirebilme yeteneğini ve Phé-nix gibi kendi küllerinden tekrar doğmayı bildiğini ispatlıyor.»

(ALBERTO MORAVIA
ESPRESSO 1963)

«Az çok oyuncu olan yönetmenler, sirkte bulunmuş oyuncular, senaristlik yapmış sinemacılar, resim yapmayı bilenler genellikle «fazladan» bir şeye sahiptirler.

Fellini, aktörlük, senaristlik, sirk çalışması, ressamlık yapmıştır. Filimi eksiksiz, yalın, güzel ve dürüsttür. Tıpkı «SEKİZ BUÇUK» da Guido'nun yapmak istediği gibi.»

(FRANÇOIS TRUFFAUT/LUI 1963)

«Evet, ne güzel film! Özel fikrimce Fellini'nin bizlere verdiği en derin, en hareketli filmi.

Rossellini'nin diyeceği gibi «özgür bir kişinin filmi». Hem yaşam hem de «gerçek yaşam» ki bu ikincisi, herkesin bildiği gibi başka bir yerdedir.

«SEKİZ BUÇUK» buranın ve oranın bileşimi, tekrar kavuşulan cennettir.»

(JEAN COLLET/TELECINE 1963)

Ayrıca bkz. Film 70-Sayı 4

SERÜVEN

L'AVVENTURA. Yönetmen / Michelangelo Antonioni. Senaryo / Michelangelo Antonioni, Elio Bartolini ve Tonino Guerra. Görüntü yönetmeni / Aldo Scavarda. Müzik / Giovanni Fusco. Kurgu / Eraldo da Roma. Dekorlar / Piero Polletto. Kostümler / Adriana Berselli. Yönetmen yardımcıları / Franco Indovina ve Gianni Arduini. Oynayanlar / Gabriele Ferzetti (Sandro), Menica Vitti (Claudia), Lea Massari (Anna), Dominique Blanchar (Giulia), Renzo Ricci (Anna'nın babası), James Addams (Corrado), Giovanni Petrucci (Ettore), Angelo Tommasi di Lampedusa (Prenses), Dorothy de Poliolo (Palermo'lu güzel kız), Lelio Luttazzi (Raimondo), Esmeralda Ruspoli (Patricia). Yapım / Cine Del Duca - Lyre Film. Yapım yeri ve yılı / İtalya

- Fransa 1959. Uzunluğu / 139 dakika.

Eski büyükelçilerden Simonî'nin güzel kızı Anna, nişanlısı Sandro ile birlikte Prenses Patricia tarafından Eoliennes adalarına bir yat gezisi için çağırılmıştır. Çağrı, Anna'nın son derece hüznü ve umutsuz bir anında gelmiştir. Nişanlısı ile arası bozuktur. Roma'ya nişanlısı Sandro ile başbaşa yolculuk yapmak istemeyen Anna, arkadaşı Claudia'yı da davet eder. Claudia bu daveti sevinçle karşılar. Böylece kısa bir süre için de olsa sıkıcı küçük burjuva yaşantısından uzaklaşmış olacaktır. Yatta üç arkadaş başta Giulia ve Raimondo olmak üzere Patricia'nın öbür davetlileri ile de tanışmak fırsatını bulurlar. Yat gezisi mükemmel geçmektedir. Bir süre denizde gezip dolaştıktan sonra yolcular ıssız bir adaya çıkmaya karar verirler. Anna ve Sandro birbirleriyle konuşmazlar. Neredeyse birbirlerine düşmandırlar. Anna, nişanlısının arkadaşı Claudia ile ilgilendiğini farketmiştir. Bu sırada bir fırsata patlak verir. Anna'nın dışında herkes yata koşuşur. Sandro'nun kayıtsızlığından büyük bir umutsuzluğa kapılan Anna, adanın içlerine doğru yürür. Nişanlısı onu aramak amacıyla ardına düşer. Claudia ve Raimondo da ona katılırlar. Sonunda herkes yata döner. Ama yukarıda sözü edilen üç kişi kaybolan Anna'yı aramaya karar vermişlerdir. Geri dönenler yat gezintisini sürdürürler. Öbürleri ise umutsuz bir biçimde Anna'yı aramaktadırlar. Kızın babası tarafından çağırılan polislerin de aramasına rağmen başarı sağlamak mümkün olmaz. Bu arada bu umutsuz ve içten çaba sırasında Claudia ve Sandro birbirlerini sevdiklerini anlarlar. Aşkлары güçlüdür. Bunun nedenini sormazlar birbirlerine. Evlenmek kararındadırlar.

FILİM HAKKINDA :

«Her gün ideolojik ya da duygusal bir (Serüven) yaşıyoruz. Dramımız anlaşmazlıktır ve bu duygul filmimdeki kişilere hükmediyor. Filmim hem iyimser hem kötümserdir. Son görüntüde erkek bir duvarın, kadın ise uzayın karşısındadır.» Michelangelo Antonioni

«Antonioni o arada çok kötü bir dönem geçiriyordu. Filmi İtalya'da fena karşılanmıştı. Cannes'da gösterildiğinde bol ıslık topladı, oysa jürinin ödülünü kazanıp daha sonra Paris'te büyük rağbet gördü ve yönetmenini uluslararası yüce bir sinema sanatçısı olarak tanıttı.»

Georges Sadoul

«Yeni sinemanın en belirli yapıtlarından biri. Anlatım dramaturjiyi aşıyor. Çoğu zaman olağanüstü olan biçim, kişileri tarafından sürüklenen; sanatçının bu kişileri harekete getiren nedenlere yabancı kaldığı duygusunu veriyor.»

Jean Mitry

«Dictionnaire du Cinéma», Larousse 1963
«(Serüven) Antonioni'nin iddialı programının gerçekleşmesinde ileri bir adım sayılır: geleneksel anlatım modellerinden bugüne dek kaçan duygusal durumları ele almak, bunu yapmakla «samimiyet»e düşmemek, gerçekten kopmamak, tam tersi kahraman durumunda olan kişinin yaşadığı dramın toplumsal yönlerinin altını çizmek.»

Vittorio Spinazzola

«Michelangelo Antonioni yönetmen»
«Film 1961», Feltrinelli 1961

«(Serüven) en yüksek toplumsal ve ekonomik noktaya varmış olan insanlığın bir incelemesidir; belleği kıt olan, vicdan azabı duygusu yetersiz, kolayca ihanet eden, uzlaşmağa yanaşan insanın incelemesi. Kişiler pasif yalnızca kaygılarını boşaltmak istedik-

lerinde aktif olurlar - tek irtibat ve yakınlaşma çareleri cinsiyettir. Gerçekten yalnız olabilmek için fazla kişiliksiz olan bu insanlar sıkıntılarını müşterek ilişkilerle avutmağa çalışıyorlar ve bu sıkıntıyı böylece buluyorlar.»

Pauline Kael

«I lost it at the movies» Bentam 1965

NOELDEN BAŞKA HERGÜN

EVERY DAY EXCEPT CHRISTMAS. Yönetmen / Lindsay Anderson. Senaryo / Lindsay Anderson. Görüntü yönetmeni / Walter Lassally. Müzik / Daniel Paris. Kurgu ve ses / John Fletcher. Konuşan / Alun Owen. Yapım / Graphic Films. Yapım yeri ve yılı / İngiltere 1957. Uzunluğu / 40 dakika.

LAMBETH ÇOCUKLARI

WE ARE THE LAMBETH BOYS. Yönetmen / Karel Reisz. Görüntü yönetmeni / Walter Lassally. Yapım yeri ve yılı / İngiltere 1958. Uzunluğu / 60 dakika.

«Noelden Başka Hergün» ve «Lambeth Çocukları», sonradan Tony Richardson ve Mihail Kakoyannis'in değişmez görüntü yönetmeni haline gelen Walter Lassally'nin görüntülediği iki ilginç belge filmidir. Birinci filmde sonradan «Sporcunun Hayatı» nı yapan Lindsay Anderson, Londra halinin noelcen başka hergün çalışan işçilerini anlatmakta, öbür filmde ise Karel Reisz sakat çocukların topluma yararlı hale getirdiği bir okulun evrenini yansıtmaktadır. Lassally'nin görüntüleri ve kamera çalışması her iki filmde de başarılıdır.

Türk Sinematek'i Kitap Köşesi

Sinematek üyelerine yeni bir kolaylık ve hizmet amacıyla bir kitap köşesi düzenlemiştir.

SİNEMATEK KİTAP KÖŞESİNDEN ÜYELERİMİZ,

- Türk ve yabancı bütün sinema yayınlarını ve öbür yayınları % **10 İNDİRİMLİ** olarak sağlayabilirler.
- **YENİ SİNEMA** dergisinin gerçek bir sinema bilgisi kaynağı olan iki nefis cildini 50 şer liraya alabilirler.
- **YENİ SİNEMA**'nın, **FİLİM 70** ve **71**'in eski sayılarını ve **İLK TÜRK SİNEMACISI FUAT UZKINAY** incelemesini % **50 İNDİRİMLİ** olarak edinebilirler.
- **İSTEDİKLERİ YERLİ VEYA YABANCI HER KİTABI** adını bildirerek en kısa zamanda sağlayabilirler.

Türk Sinematek'i Kitap Köşesi

Ön kapak / Erkal Yavi. Arka kapak / Korkunç İvan (S.M. Ayzenştayn)

FİLİM 72 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu : Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Nezih Coş / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Siraselviler Caddesi, No. 65. Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı : Lâtin Matbaası / Baskı tarihi : 9.3.1972

Filim

72

